

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 4/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Lubomírom Müllerom, euroadvokátom, Symfonická 1496/9, Praha, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 10/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 19. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 10/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalovanej (v 1. rade, pozn.) je stranou sporu o vyslovenie neplatnosti právneho úkonu (závetu), ktorý bol iniciovaný žalobou podanou na okresnom súde 20. januára 2020. Uvádza, že 5. septembra 2021 podala sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá bola uznaná ako dôvodná s poukázaním na objektívne dôvody, pre ktoré nebolo vec možné dosiaľ rozhodnúť. Sťažovateľka žiadnym spôsobom nerozporuje skutočnosti, ktoré uviedol podpredseda okresného

súdu vo svojej odpovedi, avšak považuje za neprijateľné, ak je vo veci konajúci súd po dobu 1 roka 3 mesiacov nečinný. V danej situácii vzhlada porušenie svojich práv (bod 1 tohto rozhodnutia) a poukazuje na značný význam vedeného súdneho sporu, keďže predmetom dedenia zo závetu napadnutého žalobou je aj nehnuteľnosť – byt, za ktorý je nevyhnutné uhrádzať mesačné náklady, ktorý však nemožno plnohodnotne užívať do právoplatného potvrdenia dediča.

3. Sťažovateľka žiada ústavný súd, aby nálezom vyslovil porušenie ňou namietaných práv, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti neuvádza žiadne konkrétne odôvodnenie ani dôkazy, z ktorých by bolo možné konštatovať opodstatnenosť ňou vznesených námietok. Stroho sa obmedzuje len na konštatovanie nečinnosti okresného súdu v numerickom vyjadrení trvania súdneho sporu od momentu podania žaloby proti sťažovateľke (20. január 2020) do momentu podania jej ústavnej sťažnosti (19. november 2021). Nárok na priznanie finančného zadosťučinenia pre ňu vyplýva zo závažnosti zásahu do sťažovateľkou namietaných práv, bližšie však toto tvrdenie nerozvádza.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľky (bod 1 tohto rozhodnutia) z dôvodu dĺžky trvania súdneho sporu a nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

7. Ústavný súd poznamenáva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno namietané porušenie označených práv (t. j. podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018).

8. Ústavný súd vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti považoval v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) za vhodné požiadať okresný súd o vyjadrenie k jej obsahu. Okresný súd v reakcii na obsah ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažnosť na prietahy podanú sťažovateľkou vyhodnotil ako dôvodnú (upovedomenie o spôsobe vybavenia sťažnosti z 25. októbra 2021, pozn.), pretože v súvislosti s nariadením pojednávania vo veci nekonal bezodkladne. Ku konštatovaným prietahom došlo z objektívnych príčin, bez subjektívneho zavinenia konajúcej sudkyne, ktorá súvisí s fyzickou nemožnosťou sudkyne vybavovať všetky jej pridelené veci priebežne. Vzhľadom na celkový počet pridelených vecí nie je možné ani určiť termín pojednávania vo všetkých nerozhodnutých veciach súčasne v jednom období. K nariadeniu pojednávania v skoršom termíne nedošlo aj v dôsledku prijatých opatrení v súvislosti s predchádzaním šírenia ochorenia COVID-19, keď súd pracoval v obmedzenom režime. Podpredseda okresného súdu upriamil pozornosť aj na neprimeranú zaťaženosť sudcov (viac ako 500 vecí na jedného sudcu), keď je iluzórne sa domnievať, že sudca je schopný vybavovať svoju agendu priebežne a bez zbytočných prietahov. Tieto sú podľa neho jednoznačne objektívneho charakteru a vyplývajú z personálnej poddimenzovanosti a z dlhodobu neriešenej situácie zo strany štátu. V závere vyjadrenia požiadal ústavný súd, aby konštatoval objektívnu zodpovednosť Slovenskej republiky za stav na okresnom súde.

8.1 Okresný súd k svojmu vyjadreniu pripojil aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá k veci uviedla, že predmetom konania je určenie neplatnosti závetu poručiťky (listiny o vydedení), ako aj určenie, že žalobkyňa je neopomenuteľnou dedičkou poručiťky podľa § 427 Občianskeho zákonníka. Právny zástupca sťažovateľky (žalovanej v 1. rade) je zároveň uvedený aj ako svedok na poručiťkou spísanej listine. Okrem sťažovateľky sú sporovými stranami ďalší dvaja žalovaní. Žalovaný v 2. rade je osobou žijúcou v Kanade, žalovaný v 3. rade (naposledy bytom v Českej republike, pozn.) v priebehu sporu zomrel (6. septembra 2021, pozn.) a okresný súd tak priebežne vykonáva procesné úkony smerujúce k zisteniu okruhu dedičov, keďže ide o prekážku, pre ktorú súd zatiaľ nevie ďalej konať vo veci a okruh dedičov nie je súdu dosiaľ známy. Okresnému súde bolo 29. novembra 2021 oznámené, že dedičské konanie po žalovanom v 3. rade nie je právoplatne skončené, preto okresný súd 6. decembra 2021 vyzval notára prejednávajúceho dedičstvo po zomrelom žalovanom v 3. rade, aby mu oznámil okruh dedičov. Po oznámení okruhu dedičov bude konajúci súd postupovať v zmysle Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

8.2 Zákonná sudkyňa uviedla, že plynulosť konania bola negatívne ovplyvnená dôsledku prijatých opatrení v súvislosti s koronavírusom, keď sa nariadené termíny pojednávania v priebehu roka 2020 museli rušiť a v období od marca 2020 do apríla 2021 sa pojednávania uskutočňoval len v obmedzenom rozsahu z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky považuje z tohto pohľadu za nedôvodnú a neetickú.

8.3 V závere svojho vyjadrenia zákonná sudkyňa uviedla množstvo jej pridelených vecí v súdnom oddelení (na prejednanie pridelených 517 civilných vecí, z toho 337 nerozhodnutých, pozn.), v dôsledku čoho nie je v jej silách zabezpečiť plynulosť vecí z dôvodu neustáleho prerozdeľovania vecí a ďalšieho nápadu.

9. Ústavný súd s poukazom na svoju doterajšiu judikatúru v prvom rade dáva do pozornosti, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa citovaného článku ústavy (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05). Pojem „zbytočné prietahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý treba vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prietahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 57/01, II. ÚS 199/02, I. ÚS 38/04, IV. ÚS 290/04, III. ÚS 59/05, III. ÚS 372/06).

10. Ústavný súd vo svojej judikatúre už tiež opakovane uviedol, že skutočnosť, že orgán štátnej správy súdu uzná sťažnosť na prietahy za dôvodnú (bod 2 a 8 tohto uznesenia, pozn.), nemusí viesť bez ďalšieho k prijatiu v nadväznosti na to podanej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde), pretože ústavný súd považuje za potrebné poskytnúť všeobecnému súdu určitý časový priestor na prijatie opatrení s cieľom nápravy a odstránenia protiprávneho stavu zapríčineného jeho nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou (IV. ÚS 78/07, IV. ÚS 59/08, IV. ÚS 27/09).

11. Z prehľadu uskutočnených procesných úkonov (bod 8.1 tohto rozhodnutia) je zrejmé, že okresný súd nie je úplne nečinný, ako tvrdí sťažovateľka, a priebežne skúma splnenie procesných podmienok konania (§ 161 ods. 1 CSP). Zvýšenú časovú náročnosť možno vidieť aj v tom, že žalovaný v druhom rade žije v zahraničí a žalovaný v tretom rade v priebehu konania zomrel a konajúci súd nemôže vykonať lustráciu v rámci jemu dostupných registrov, ale je nútený doručovať písomnosti a dožiadať notára, ktorý prejednáva dedičstvo, do Českej republiky. Ústavný súd vyhodnotením konkrétnych okolností danej veci uvádza, že hoci sa postup okresného súdu z pohľadu časového rámca nejaví ako optimálny, doterajšia celková dĺžka napadnutého konania ku dňu podania ústavnej sťažnosti (1 rok 9 mesiacov), ako aj sťažovateľkou namietaná „nečinnosť“ okresného súdu nenapĺňa svojou intenzitou požiadavku závažnosti do takej miery, aby táto dosiahla ústavnoprávny rozmer. Okrem toho priebeh napadnutého konania spadá prevažne do obdobia vyhlásenia núdzového stavu 16. marca 2020 a jeho neskorším predlžovaním uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Prijaté právne opatrenia a tiež celková spoločenská situácia v tomto období mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania.

12. Komplexným posúdením veci, s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku vedenia sporu, ústavný súd nevzhladol v postupe okresného súdu také pochybenia, ktoré by mali za následok vznik neodôvodnených prietáhov. K takémuto záveru ústavný súd dospel aj s prihliadnutím na rozhodovacia prax a judikatúru EŠLP v obdobných veciach, podľa ktorej dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov, v závislosti od povahy a zložitosti veci, nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. III. ÚS 50/2015).

13. Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že neexistuje okolnosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o porušení sťažovateľkou namietaných právach. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

14. Ústavný súd okrem toho konštatuje, že predložená ústavná sťažnosť sťažovateľky neobsahuje identifikačné číslo sťažovateľky (tento nedostatok ústavný súd odstránil v záujme hospodárnosti konania z úradnej moci), žiadne relevantné odôvodnenie ani navrhované dôkazy a tiež úplne absentuje odôvodnenie žiadosti sťažovateľky o priznanie požadovaného finančného zadostučinenia (nedostatky návrhu podľa § 43 ods.1 zákona o ústavnom súde), a to aj napriek tomu, že sťažovateľka je zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom. Uvedené skutočnosti by zakladali dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti aj pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

15. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jej ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

16. Nad rámec veci ústavný súd k obrane okresného súdu, že na celkovú dĺžku konania a sťažovateľom namietanú nečinnosť okresného súdu mala vplyv enormná zaťaženosť zákonných sudcov a ich súdnych oddelení (argumentácia predstavená okresným súdom v upovedomení o spôsobe vybavenia sťažnosti – bod 10 tohto uznesenia, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívny stav zapríčinený nedostatočným personálnym zabezpečením okresného súdu, preto nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť riadne súdne konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemožno pričítať len na ťarchu samotného konajúceho súdu.

17. Celkom na záver ústavný súd uvádza, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej [§ 55 písm. a) zákona o ústavnom súde], a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom predpísaných náležitostí sťažovateľka v tejto veci v prípade zotrvania na stanovisku, že postupom všeobecného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným priet'ahom, za splnenia zákonom stanovených podmienok predložila ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 12. januára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu